

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

การศึกษาปรัชญาคำล่านั้นมีข้อที่พึงสังเกตว่า สิ่งที่จะขาดไม่ได้คือความรู้ทาง ศักร วาลวิทยา ซึ่งแต่ละคำล่่านาก็มีโลกทัศน์เป็นของตนเอง โดยเฉพาะ และพุทธคำล่่านาก็ มีลักษณะเช่นที่กล่าวมานี้

ศักร วาลวิทยาเป็นสาขาหนึ่งของวิชาปรัชญาซึ่งศึกษาถึงกำเนิดและโครงสร้างของ ศักร วาล มีความสัมพันธ์กับภววิทยาและอภิปรัชญา การศึกษาเรื่องทั่ว ๆ ไปนั้นอยู่บน พื้นฐานของความเป็นจริง ศึกษาเรื่องของธรรมชาติและเรื่องที่อยู่เหนือธรรมชาติ มีลักษณะ เป็นปรัชญาธรรมชาตินิยม ซึ่งจะทำการล่อบล่่วนถึงกฎที่เป็นพื้นฐานรองรับความเป็นจริง รวมทั้งศึกษาถึงขบวนการ การจำแนกแฉกแจง ข้อบ่งชี้ต่าง ๆ ของทุกสิ่งในธรรมชาติ และในบางเรื่องที่ทำการศึกษา นั้นลุ่ดหมายปลายทางยังไม่เด่นชัดยังไม่ถึงลุ่ดลุ่ดท้าย เพราะ ฉะนั้นการศึกษาในประเด็นดังกล่าวก็ยั้งต้องใช้การวินิจฉัยอยู่ ความรู้ทางศักร วาลวิทยา ในคัมภีร์ลุ่ดต้นตปิฎกนั้นกล่าวถึงกำเนิดของโลกและศักร วาล และเทพวัตถุทั้งหลาย เช่น ดวงอาทิตย์ ดวงจันทร์ ดาวเคราะห์ ไม่เพียงแต่เท่านั้นยังมีรายละเอียดเพิ่มเติมเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตและลักษณะของชีวิตหลายชนิดหลายพวกที่อาศัยอยู่ในโลกและศักร วาล² ส่วนหนึ่ง

¹Dagobert D. Runen and Twenty two Authorities, Dictionary of Philosophy (New Jersey : Littlefield, Adams Co., 1981), p.68-69.

²William Montgomery Mc. Govern, A Manual of Buddhist Philosophy (Lucknow : Oriental Reprinters, 1976), p.8.

ของความรู้ทางจักรวาลวิทยาพระพุทธเจ้าตรัสจากประสบการณ์ในพื้นที่ภพนี้ เช่น การกล่าวถึงกำเนิดของสิ่งมีชีวิตและลักษณะตามธรรมชาติของสิ่งมีชีวิตนั้น ๆ อีกส่วนหนึ่งเป็นความรู้ที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานการตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า ซึ่งพระองค์ได้ศึกษาเป็นเครื่องมือในการหยั่งรู้ ซึ่งต้องอาศัยการฝึกอบรมจิตจึงจะสามารถรู้เห็นได้มิใช่ความสามารถที่จะเกิดกับทุก ๆ คน ดังนั้นนักปราชญ์ในพุทธศาสนาจึงให้ความสนใจศึกษาแนวคิด เหตุผล การตีความ เขียนผลงาน วิพากษ์วิจารณ์ไว้มากพอสมควร ผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่ายังมีสิ่งสมควรจะศึกษาเชิงวิเคราะห์เพิ่มเติมอีก เพราะพุทธศาสนามีโลกทัศน์เกี่ยวกับลักษณะธรรมชาติของโลกและจักรวาลเป็นพิเศษ แตกต่างจากศาสนาอื่น ๆ ซึ่งควรแก่การศึกษาและวิเคราะห์ว่ามีบ่อเกิด รายละเอียด เหตุผล หลักฐานที่อยู่เบื้องหลังโลกทัศน์นั้นอย่างไร ความคิดเรื่องธรรมชาติของโลกและจักรวาลมีความสัมพันธ์กับความคิดที่สำคัญอื่น ๆ ในพุทธปรัชญาอย่างไร และนักปราชญ์ในสมัยปัจจุบันมีความเข้าใจในเรื่องนี้อย่างไรบ้าง ซึ่งความเข้าใจของนักปราชญ์เหล่านี้ ทำให้ทรรศนะจักรวาลวิทยาที่ยอมรับกันมาแต่เดิมเปลี่ยนแปลงไปอย่างไรหรือไม่

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. มุ่งหมายศึกษาทรรศนะเกี่ยวกับโลกและจักรวาล ตามที่ปรากฏในคัมภีร์ลุตตันตปิฎก และตามความเชื่อของนักปราชญ์ในพุทธศาสนา
2. เพื่อวิเคราะห์แนวความคิด และความสัมพันธ์ของจักรวาลวิทยากับคำสอนเรื่องอื่น ๆ เช่น จิต กรรม ลูคติ ทุคติ และการตีความของนักปราชญ์ในสมัยปัจจุบัน โดยเฉพาะนักปราชญ์ไทย

ขอบข่ายการวิจัย

การศึกษาเชิงวิเคราะห์นี้จำกัดขอบข่ายอยู่ในวงคำสอนของพระพุทธศาสนาตามคัมภีร์ลุตตันตปิฎก ข้อความเกี่ยวกับจักรวาลวิทยาตามคัมภีร์ดังกล่าวจะอยู่ในดุลยพินิจคัดเลือกมา เท่าที่เห็นว่าจำเป็นต่อการอธิบาย นอกเสียจากว่าข้อความในคัมภีร์ลุตตันตปิฎก

ยังไม่เพียงพอเช่น การอธิบายธรรมชาติของมนุษย์ ซึ่งจำเป็นต้องขยายความด้วยมิติฝ่าย
 อภิธรรมบ้าง เนื่องจากคำว่าจักรวาลวิทยามีขอบข่ายครอบคลุมกว้างขวาง ถึงกำเนิดของโลก
 และจักรวาล พร้อมทั้งสิ่งมีชีวิตตามธรรมชาติ เช่น มนุษย์ พืช สัตว์ และ
 วิวัฒนาการของสิ่งมีชีวิตนั้น ดังนั้นในการศึกษาจักรวาลวิทยาของพุทธปรัชญาต้องครอบคลุม
 ไปถึง เรื่องเหล่านี้ด้วย นอกจากนี้จักรวาลวิทยายังมีขอบข่ายไปถึงโลกและจักรวาล
 ต่าง ๆ ซึ่งในพุทธปรัชญาก็มีกล่าวถึงไว้ในนามของภพภูมิต่าง ๆ ซึ่งจำเป็นต้องนำมาศึกษาไว้
 ด้วยเพื่อให้ได้ภาพจักรวาลวิทยาของพุทธปรัชญาอย่างสมบูรณ์

เรื่องจักรวาลวิทยาในพุทธปรัชญาในลัทธิที่เป็นรายละเอียด บางส่วนเป็นการ
 สะท้อนธรรมชาติจริง ๆ บางส่วนเกิดจากทฤษฎีทฤษฎี ซึ่งพระพุทธเจ้าได้สัมผัสกับโลก
 ที่ไม่อาจเห็นได้ด้วยตาเปล่า และน่าจะมีบางส่วนที่เป็นของพราหมณ์พลัดหลงเข้ามาในคัมภีร์
 พระสุตตันตปิฎกบ้างในนามความเชื่อของนักปราชญ์โบราณ การศึกษาจึงจำเป็นต้องรวบรวมราย
 ละเอียดไว้เป็นหมวดหมู่ ดังปรากฏในบทที่ 2-3 ซึ่งในบทต่อไปจะเป็นการวิเคราะห์
 ความเชื่อเหล่านี้ว่ามีความเป็นไปได้อย่างไรหรือมีความเปลี่ยนแปลงในการตีความอย่างไร และใน
 การศึกษา เรื่องตีความนี้จะเน้นเฉพาะนักปราชญ์ไทยบางท่านเท่านั้น

วิธีการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary) โดยจะ
 ใช้คัมภีร์สุตตันตปิฎกเป็นเอกสารหลัก อรรถกถา ปกรณัมหลังและผลงานที่สำคัญ เช่น
 วิสุทธิมรรค เป็นเอกสารรอง ตำราวิชาการที่แต่งโดยผู้ทรงคุณวุฒิปัจจุบันเป็นเอกสาร
 ประกอบ
2. ศึกษาและรวบรวมข้อมูลของจักรวาลวิทยาในพุทธปรัชญาให้เป็นระบบ
 พร้อมทั้งวิเคราะห์และศึกษาการตีความของนักปราชญ์ในสมัยหลังว่ามีความเปลี่ยนแปลง
 และเป็นที่ยอมรับกันอย่างไร

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้จากการวิจัยนี้

1. สันองความต้องการของผู้ที่มีความสนใจในการศึกษา และวิเคราะห์แนวความคิดเรื่องจักรวาลวิทยา ในพุทธปรัชญา
2. ทำให้มองเห็นความโพล้ทางความคิดเรื่องจักรวาลวิทยาในพุทธปรัชญาตามคัมภีร์สูตรต้นตปฏิกว่ามีโลกทัศน์อย่างไร ซึ่งจะทำให้สามารถแยกแยะได้ว่ามีการเพิ่มเติมขยายความ และนำไปสู่แรงบันดาลใจให้กวีคิดนิพนธ์วรรณคดีในทางคำสอนได้อย่างไรบ้าง
3. การตีความ และวิเคราะห์เรื่องจักรวาลวิทยาในพุทธปรัชญา จะทำให้ผู้ศึกษาได้เข้าใจหลักธรรมของพระพุทธเจ้าว่าพระระคณะทางจักรวาลวิทยามีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติธรรมและภูมิทัศน์ของจิตที่เกิดจากการปฏิบัติธรรม ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย